

Kritisk diskursanalys – en handbok i teori och metod

Karin Idevall Hagren

Stockholms universitet, karin.idevall.hagren@su.se

Gustav Westberg

Örebro universitet, gustav.westberg@oru.se

Den kritiska diskursanalysen har präglat svensk språkvetenskaplig text- och diskursanalytisk forskning sedan slutet av 1990-talet. Trots detta har ingen sammanhållen modell presenterats på svenska som inbegriper både teoretisk och metodisk vägledning för hur samhällseliga fenomen kan studeras i termer av makt och kunskap. Fram till nu. I detta föredrag presenterar vi nämligen vår nyutkomna bok *Kritisk diskursanalys. En språkvetenskaplig introduktion* (2023), som utmärker sig genom att föreslå en sammanhållen modell – snarare än ett batteri av olika metoder – som gör det möjligt att analysera diskurs som ett språkvetenskapligt studieobjekt.

Bokens diskursanalytiska modell utgår från att diskurser verkar genom tre sammanlänkade lager: textlagret, aktörlagret och kunskapslagret. Modellen ger praktisk vägledning i hur centrala diskursanalytiska begrepp såsom makt, kunskap, ideologi, positionering, intertextualitet, genre och kritik kan operationaliseras genom konkreta språkvetenskapliga metoder för analys av lexikala och visuella val, kategorisering, handlingar och ansvar, röst och textsamspel, interaktion, värderingar, affekt och legitimering. Modellen skiljer även mellan artefaktsorienterad och processororienterad diskursanalys, där den förra syftar på analyser orienterade mot avgränsade artefakter (t.ex. en broschyr, en hemsida eller ett Instagraminlägg) medan den senare syftar på analyser orienterade mot de processer där aktörer förhandlar diskurser i dialog (t.ex. i kommentarsfält eller debatter).

Bokens breda anslag ger såväl teoretisk som metodisk vägledning för hur kritisk kunskap kan tas fram i relation till olika sociala och politiska fenomen, och är en viktig resurs för den som vill göra egna studier eller vägleda andra i studiet av språkets roll i samhällseliga förändringar och strömningar.

Referenser

Idevall Hagren, K., & Westberg, G. (planerad utgivning 2023). *Kritisk diskursanalys. En språkvetenskaplig introduktion*. Studentlitteratur.